

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ І ЗАКОН ЗМІНИ ДІЯЛЬНОСТІ: РЕТРОСПЕКТИВА І ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ

"Мабуть, у кожного часу свої закони, і «час закону зміни діяльності» як основоположного закону суспільно-економічного розвитку ще не настав ... Не слід забігати наперед зі покvapливими прогнозами, але не слід і відставати від потреби часу, щоб події не уявлялись несподіваними і такими, що раптово обрушилися", – такими словами відкривається дослідження, яке отримало втілення у другому виданні монографії В.К.Лебедевої "Економічна теорія зміни діяльності"¹.

Книга досить своєчасна, якщо врахувати теперішній стан економічної теорії, що вимагає нових ідей і концепцій, осмислення соціально-економічних реалій і визначення перспектив їх розвитку. Економічний закон зміни діяльності, початкові прояви якого пов'язані з індустріальною епохою, в постіндустріальну епоху, за заявою автора, повинен знайти свою всеосяжну реалізацію.

Перша глава книги присвячена аналізу об'єктивних підстав і соціальних наслідків зміни діяльності. Він побудований на порівняльній характеристиці інститутів поділу праці і зміни діяльності з використанням методу єдності історичного і логічного. Викликає інтерес обґрунтування автором нової парадигми суспільного багатства і її зв'язку зі зміною діяльності.

Інтеграційні підходи до дослідження автор демонструє у другому розділі книги – "Зміна діяльності в контекстуальному просторі". Застосування методів синергетики дозволяє залучити для обґрунтування авторської концепції аргументи із, здавалося б, далеких один від одного галузей знань. Поряд з космогенно-синергетичними аспектами зміни діяльності, досліджуються її прояви в історико-аналітичному контексті ХХ століття.

Особливий інтерес викликає аналіз зміни діяльності в суб'єктивних вимірах розвитку особистості. Згідно з економіко-соціологічними дослідженнями, проведеними автором, 73% опитаних респондентів хотіли б професійно займатися кількома видами діяльності і лише 27% – одним. Показовий інтерес до наукової діяльності, який, за умовами опитування, розглядався поза зв'язком з матеріальними доходами. Респонденти назвали 31 галузь науки, якою вони хотіли б зайнятися за сприятливих умов. Природничим наукам віддали перевагу 29% опитаних, гуманітарним – 28%, технічним – 20%. Першість у пріоритетах розділили психологія, історія та економіка.

Третя глава монографії розкриває сучасні тенденції зміни діяльності. Насамперед, мова йде про флексибілізацію ринку праці, яка найбільшою

¹ Лебедева В.К. Экономическая теория перемены деятельности : [монография] / В.К.Лебедева. – изд. 2-е, доп. – Никополь : ООО "Принтхаус "Римм", 2015. – 234 с.

мірою проявляється в розвинених країнах, але певною мірою існує і в Україні. У найзагальнішому сенсі флексибілізація ринку праці означає забезпечення його гнучкості. Вона пов'язана з поширенням так званих гнучких форм зайнятості, які є своєрідним буфером між зайнятістю та безробіттям, відображаючи потреби в скороченні робочого часу та інші економічні та соціальні фактори розвитку. До гнучких форм зайнятості відносять: роботу за тимчасовими контрактами; зайнятість у режимі неповного робочого часу; нестандартні режими робочого часу, коли працівник за своїм вибором визначає початок і закінчення робочого дня; альтернативний робочий тиждень; поділ робочого місця; стислий робочий тиждень; гнучкий робочий рік, який передбачає різну тривалість робочого тижня в різні періоди року і т.п.

Варіювання тривалістю робочого тижня створює умови для вторинної зайнятості. У розвинених європейських країн вже не рідкість, коли працівник зайнятий, наприклад, три дні на тиждень на промисловому підприємстві і два дні – в соціальній організації. Забезпеченню умов і передумов зміни діяльності відповідає і європейська концепція "навчання упродовж усього життя", що допускає не тільки отримання другої і третьої вищої або середньої спеціальної освіти, а й державне субсидування її через структури служби зайнятості. Таким чином, флексибілізація ринку праці створює суттєві передумови для формування системи зміни діяльності і виступає чинником її розвитку.

У четверту главу монографії включені результати авторських досліджень останніх років, які не були представлені в першому виданні книги. Кризовий стан в останні роки як світової економіки, так і національної економіки України, став відображенням кризи неокласичної економічної доктрини, критичному аналізу якої і новому парадигмальному повороту в економічній теорії присвячена остання глава книги. У ній автор розкриває внутрішні суперечності неокласичної теорії, що зумовлюють її нездатність відповісти на сучасні виклики економічної реальності. Залишаючись вірним використовуваному у другому розділі принципом аналогії, автор використовує у своїй аргументації новітні відкриття в галузі медицини та фізіології, йдучи по стопах Франсуа Кене, який одним із перших провів паралелі між функціонуванням біологічного організму і "організму" економічного. Заключний параграф книги присвячений дослідженню одного з останніх явищ, що набули поширення в сучасній економіці, – аутсорсингу. Аутсорсинг розглядається в контексті мережевої економіки з виділенням особливої ролі компаній зі стовідсотковим виробничим аутсорсингом.

Нова книга В.К. Лебедевої "Економічна теорія зміни діяльності" відповідає на багато питань сучасного економічного життя та економічної науки. Вона цікава і навіть захоплююча. Упевнений, що вона знайде свого вдячного читача в середовищі вчених-економістів, а також студентів, аспірантів і всіх, хто цікавиться проблемами та перспективами розвитку економіки.

Олег Білорус, акад. НАН України